

Сувязі зь Беларуссю, старыя і новыя

Першы беларускі князь Рагвалод (ці Рагнвальд па-швэдску), верагодна, быў швэдам. Вядома, што вікінгі вандравалі па Дняпры на сваім шляху да Чорнага мора. На пачатку XI стагоддзя, калі вікінгі займаліся гандлем ад вусьця Нявы да Канстанцінопаля, Беларусь, што на той час уваходзіла ў Кіеўскую Русь, была для іх важным партнёрам. Згодна зь мітам, словы Русь і Рурык маюць свае этымалагічныя карані ў назьве швэдзкага края Руслаген (Roslagen).

Пра дакладныя акалічнасьці вядома няшмат, але археалагічныя знаходкі дазваляюць меркаваць, што швэды працяглы час жылі на тэрыторыі сучаснай Беларусі і былі часткай транзытнага гандлю паміж Скандынавіяй і Канстанцінопалем.

Падчас існаваньня Вялікага Княства Літоўскага, Рускага (Беларускага) і Жамойцкага, як і ў часы швэдзкага вялікадзяржаўя ў XVII стагоддзі, таксама існавалі стасункі паміж краінамі, але, на жаль, часцей за ўсё на полі бою.

Сёньняшнія кантакты паміж Беларуссю і Швэцыяй зусім іншага кшталту. Швэдзкі інстытут ажыццяўляе сваю прысутнасьць у Беларусі праз выкладаньне швэдзкай мовы ўва ўнівэрсытэтах, мастацкія выставы ды сэмінары, прысьвечаныя жыцьцю швэдзкага грамадства, а звычайныя людзі зь Менску і швэдзкага Сэфле атрымалі магчымасьць расказаць пра сваё штодзённае жыцьцё ў праекце «Відэадзеньнік». Такім чынам, паволаму расчэняюцца дзьверы паміж двума народамі.

Мы вельмі радыя таму, што Швэдзкі інстытут можа цяпер прадставіць чытачу наступнае выданьне ўнікальнай кнігі Андрэя Катлярчука пра глыбокія гістарычныя і культурныя сувязі Беларусі і Швэцыі. Першае выданьне гэтай кнігі мела вялікі посьпех і дапамагло пашырыць новыя веды пра гісторыю Беларусі. Паколькі ў Швэцыі таксама не хапала дадзеных пра нашу супольную гісторыю, дасьледаваньні Андрэя Катлярчука мелі неаспрэчнае значэньне.

Швэдзкі інстытут ужо на працягу некалькіх год ажыццяўляе шырокае супрацоўніцтва з рознымі беларускімі партнёрамі ў галіне адукацыі і культуры. Мы спадзяёмся, што гэтая кніга дапаможа палыбіць кантакты паміж нашымі грамадствамі і людзьмі ў абедзвюх краінах. Кніга дае гістарычныя і культурныя асновы, якія спрыяюць збліжэньню швэдаў і беларусаў.

Уле Вэстбэрг

Генэральны дырэктар Швэдзкага інстытуту

Прадмова да другога выданьня

З часоў першага выданьня кнігі прайшло ўсяго чатыры гады. Вельмі цешыць, што кніга атрымала такі добры розгалас і другі раз запар друкуецца ў Беларусі даволі вялікім для гістарычнай літаратуры накладам у 2000 асобнікаў. На сёньня гэтае выданьне найбольш удалае з трох маіх манаграфіяў. Пра кнігу пісалі незалежныя і афіцыйныя мэды Беларусі ад «Нашай Нівы» да «Беларусі Сёгодня». Навуковыя рэцэнзіі зьявіліся ў Беларусі, Польшчы, Летуве, Швэцыі. У 2003 г. праца атрымала нацыянальную прэмію імя Багушэвіча Беларускага Пэн-цэнтру як найлепшая гістарычная кніга 2002 г. У 2006 г. кніга атрымала прэмію Паўночнаамерыканскай асацыяцыі беларускіх дасьледаваньняў (The North American Association for Belarusian Studies) імя Зоры Кіпель.

За два гады я атрымаў каля 150 лістоў, электронных паведамленьняў і нават sms ад чытачоў кнігі зь Беларусі, Швэцыі, Польшчы, Летувы, Канады і ЗША. Пісалі гісторыкі, выкладчыкі, настаўнікі, крэацывы, бізнэсоўцы, калекцыянеры, вязьні беларускай «хіміі». Геаграфія лістоў уразіла, бо засьведчыла, што, нягледзячы на адсутнасьць дзяржаўнай падтрымкі, кніга дайшла да самых далёкіх куткоў Бацькаўшчыны. Для мяне гэта перадусім знак існаваньня ў Беларусі моцнай грамадзянскай супольнасьці.

Падчас прэзэнтацыі манаграфіі на сусьветным кірмашы ў Гётэборгу маю кнігу набыла адна швэдка. На звыклае папярэджаньне, што кніга напісана па-беларуску, а не па-швэдску, яна апавяла фантастычна цікавую гісторыю. Аказалася, што ўлетку 2003 г. сярод балот Прыпяцкага нацыянальнага парку яе муж-арнітоляг выпадкова спаткаў свайго беларускага калегу, які па-ангельску пераказаў змест маёй кнігі. Уражаны багацьцем супольнай гісторыі, швэд патэлефанаваў дахаты і папрасіў жонку набыць манаграфію. Прыемна, што пажаданьне дырэктара Швэдзкага інстытуту Эрланда Рынбарга (Erland Ringborg), выказанае ім у прадмове да першага выданьня, здзейсьнілася, і кніга сапраўды стала «мастом паміж супольным мінулым і супольнай будучыняй нашых краінаў».

Што зьмянілася ў швэдзка-беларускіх стасунках за мінулыя чатыры гады?

Мушу зазначыць, зьмянілася шмат і да лепшага. Падчас працы над першай вэрсіяй кнігі я ня ведаў ніводнага швэда, які б валодаў беларускай мовай. Сёньня такія людзі ёсць. У створаных за апошнія гады су-